

De gastvrouw smeerde crême op haar reeds bruinende beenen.

En ik dommelde in.

Met een schok werd ik wakker. Dat was in de haven van Emmeloord, waar het jachtje schurend langs het remwerk tot rust werd gebracht. Het zeil boven mijn hoofd was reeds geborgen zonder dat ik het gemerkt had. Met een hoeratje werd mijn ontwaken begroet; het drietal was sportief genoeg om mij deze kleine afwijking van de wellevendheid niet euvel te duiden. Ik kon mij dus de moeite besparen er een aannemelijke reden voor te bedenken.

Zoodra de boot gemeerd lag nam mijn vriend de leiding. Naar dat oogenblik had hij kennelijk verlangd. Eén voor één klommen wij tegen het remwerk op en een voor een werden wij ontvangen door het één man sterke publiek op de kade. Die eene man was Spit, de eenige winkelier van het eiland. Hij begroette ons met eenige ingenomenheid, vroeg belangstellend naar onzen welstand, maar was verder zoo bescheiden geen navraag te doen naar de plaats onzer herkomst of de reden van ons bezoek. Van ons vieren had er trouwens maar één de reden kunnen omschrijven en die eene had te veel haast ons de merkwaardigheden van het twee woningen en een lichtopstand tellende dorp te toonen.

Hij leidde ons eerst naar den lichtopstand, dien hij vuurtoren noemde. Dat was te veel eer voor het leelijke ding, waaraan niets te zien en waarvan niets te zeggen viel. Dus keken wij amper en deden er het zwijgen toe. Geen onzer had lust de wenteltrap te beklimmen om iets over het uitzicht op te merken. Het deed hem zichtbaar leed, maar hij verzaagde niet.

— Kom mee, zei hij, dan gaan wij naar Smit.

Harmen Smit was de houder van het postkantoor, tevens directeur van den vischafslag, die er eigenlijk al niet meer was. Wij traden zijn woning binnen via den dienstingang. De deur van de gewatteerde telefooncel hing scheef en kon niet meer dicht. In het kantoor was niemand. Girostrookjes en andere papieren lagen op de werktafel ordelijk gerangschikt. Een met de hand vervaardigd model van een botter deed dienst als bergplaats voor het post- en het lakstempel en nog eenige kleinigheidjes. Er hing een kalender van een levensverzekeringsmaatschappij.

— Vollek! riep de schipper.

Er kwam niemand. Daarop liepen wij maar door naar de huiskamer; mijn vriend voorop. Het echtpaar Smit zat er achter de thee. De oude baas was maar niet opgestaan, want hij had wel gedacht dat wij zouden komen doorloopen. Hij was buitengewoon opgewekt, al was het wel degelijk tot hem doorgedrongen, dat hij zijn eiland binnenkort zou moeten verlaten.

— Gaat u aan den wal wonen? vroegen wij.

— Wij kunnen onderdak krijgen in Genemuiden, vertelde hij, maar het kan ook zijn, dat wij in Kampen gaan wonen. Eigenlijk waren wij liever hier gebleven. Zoo'n drukte voor de deur zijn wij niet gewend.

— Maar zoo'n eenzame plaats zult u niet gauw terugvinden.

— Hoeft ook niet, als wij maar ruimte om ons heen hebben zijn wij al tevreden. Als het maar geen straat is met huizen op een rij en huizen aan den overkant en menschen, die bij elkaar in de glazen kijken.

- En hebt u daar al wat op gevonden?
- Misschien, ik ben in bespreking met een olie-maatschappij. Daar krijg ik waarschijnlijk een agentschap van en een schip om op te wonen, met tanks erin voor stookolie en petroleum en zoo.
- Wou u op uw leeftijd nog gaan varen?
- Nee, dat niet. Ik wou er mee aan den dijk gaan liggen op een plaats, waar veel scheepvaart moet passeeren. En dat zal wel lukken ook.
- Vindt u het vervelend hier weg te moeten?
- Och, wij waren hier aardig gewend, dat is waar, maar tenslotte is ons vertrek een kleine bijzaak, vergeleken met de groote hoofdzaak. Wat er met ons vertrek verloren gaat is alleen maar van beteekenis voor ons persoonlijk. Anderen zullen daar weinig belang in stellen. Ik ben op het oogenblik bezig de geschiedenis van de Smitten op Schokland samen te stellen. Wij hebben hier steeds ambtelijke en halfambtelijke functies gehad. Van mijn vader en grootvader heb ik nog stukken, van mijn overgrootvader alleen de overlevering. Ja, wij zijn met Schokland vergroeid. Ook mijn zoons. Twee varen er met hun boot voor de Zuiderzeewerken. Dat is de „Ens”, die u wel zult kennen.

Met Schokland vergroeid..., dat waren deze menschen met recht. Klassiek is het verhaal van Harmen Smits echtgenoot, die, teruggekeerd van het jaarlijksch bezoek aan haar geboorte-eiland Urk, de verzuchting slaakte:

- Blij, dat ik die drukte weer uit ben!
- Drukten waren Smit en zijn vrouw inderdaad nooit gewend. Dat was Spit, die de andere helft van het twee huizen tellende Emmeloord met zijn gezin bevolkte, al evenmin. Hij hield hier sinds jaar en dag een winkel, maar een etalage had hij nog nooit ge-

had. Waarom ook? Smit wist zoo wel waar hij terecht kon en de visschers, tjalkschippers en plezierzeilers wisten hem ook wel te vinden.

Bij de zeilers was Spit bekend als verkooper van bier, schapenmelk en Schokker moppen. Sommigen wisten er vooral het bier te waardeeren. Wij brachten er een bezoek, maar hielden het bij schapenmelk en moppen; die krijgt men niet overal en bier wel. Mijn vriend genoot van dit alles zeer en hij sprak ook met Spit alsof hij er jarenlang mee op één trap had gewoond. Wij moesten tenslotte een eind maken aan het hartelijke gesprek, omdat wij verder wilden. Nu wij er toch eenmaal waren, wilden wij heel Schokland zien.

Dus lieten wij Emmeloord in den steek en zetten koers naar Ens, het minimumdorp, dat slechts een enkel gebouw telde. Wij zeilden derwaarts. Een andere wijze om er te komen was er niet. Het eiland tusschen de beide dorpen deed zich aan ons voor als een strook weiland, slechts even boven het water liggend. Aan den Westelijken oever waren arbeiders bezig de steenen beschoeiing weg te breken. Het materiaal zou dienst doen voor de dijken van den polder.

Ens leek nog heel wat van het Oosten uit gezien. Het dorp was indertijd op een hoogte gebouwd, die door palissaden tegen het water beschermd werd. Als een grimmige schans rees het geheel op uit zee. Daarboven stonden de kruinen van een aanzienlijke groep zware boomen groen. En boven de kruinen stak het kerkgebouw uit als het geestelijk centrum van een bloeiende nederzetting, die er niet meer was.

Wij meerden en stapten aan wal. Een knaapje holde voor ons uit naar de kerk. Hij wees ons den